

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 16 lipca 2020 r. – w sprawie z powództwa (...). 1 P. B. w W. przeciwko (...) Spółka Akcyjna w W. o zapłatę kwoty 4.372,00 zł

– Sąd Rejonowy w Kaliszu zasądził od pozwanego ubezpieczyciela na rzecz strony powodowej kwotę 720,00 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 12 maja 2018 r. do dnia zapłaty (punkt 1. wyroku), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (punkt 2. wyroku)

oraz – tytułem kosztów procesu – zasądził od (...). 1 P. B. w W. na rzecz(...) (...)

Spółka Akcyjna w W. kwotę 1.260,52 zł.

Sąd pierwszej instancji ustalił, iż w dniu 6 marca 2018 r. miała miejsce kolizja drogowa, w wyniku której uległ uszkodzeniu samochód marki O. (...) o numerze rejestracyjnym (...) będący własnością J. M., który jeszcze w dniu wypadku dokonał zgłoszenia szkody u pozwanego ubezpieczyciela. Ponieważ poszkodowany nie posiadał innego pojazdu, w rozmowie z konsultantem ubezpieczyciela wyraził wolę najmu pojazdu zastępczego. J. M. został wówczas poinformowany o tym, że (...) Spółka Akcyjna w W. ma możliwość organizacji auta zastępczego – w tym celu poszkodowany miał nawiązać kontakt z przedstawicielem ubezpieczyciela dzwoniąc na tzw. infolinię strony pozwanej. Jednocześnie podczas rozmowy, w ramach której doszło do zgłoszenia szkody konsultant (...)

(...) Spółka Akcyjna w W. podał poszkodowanemu, iż w sytuacji

gdy ten zdecyduje się na najem auta zastępczego bez udziału w jego organizacji strony pozwanej, będzie ona uprawniona do weryfikacji dobowej stawki najmu do poziomu 80,00 zł brutto.

Sąd Rejonowy ustalił również, iż w dniu 7 marca 2018 r. poszkodowany zawarł

z P. B. umowę najmu auta zastępczego z okresem korzystania

przez J. M. z takiego pojazdu od dnia 7 marca 2018 r. do dnia 29 marca 2018 r.

przy dobowej stawce używania takiego pojazdu na poziomie kwoty 200,00 zł netto.

W tej samej dacie ostatnio wskazane osoby zawarły również umowę przelewu wierzytelności, w oparciu o którą P. B. nabył roszczenia jakie dotychczas przysługiwały właścicielowi pojazdu marki O. (...) w stosunku do strony pozwanej. Wynajmujący auto zastępcze – w dniu 4 września 2018 r. – wystawił fakturę VAT, w treści której obciążył poszkodowanego kwotą 5.412,00 zł z tytułu czynszu najmu (w uzasadnieniu postanowienia – zapewne wskutek omyłki – wskazano kwotę 3.412,00 zł). Po wezwaniu (...) (...) Spółka Akcyjna w W. do zapłaty tej należności, pozwany ubezpieczyciel – przy przyjęciu za uzasadniony 13. dniowego okresu najmu samochodu zastępczego i przy zastosowaniu dobowej stawki najmu na poziomie

kwoty 80,00 zł brutto – przyznał odszkodowanie w wysokości 1.040,00 zł.

Sąd pierwszej instancji – opierając się w tym zakresie na opinii biegłego – za uzasadniony czas najmu przyjął okres 22. dni.

Oceniając zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, Sąd Rejonowy nie dał wiary zeznaniom J. M. jakoby korzystał on z pojazdu zastępczego pochodzącego

od strony pozwanej – w ocenie Sądu pierwszej instancji pozostawało to w sprzeczności

z umową najmu, stosownie do której podmiotem wynajmującym był P. B.

nie zaś (...) Spółka Akcyjna w W..

Zdaniem Sądu Rejonowego odpowiedzialność strony pozwanej pozostawała bezsporna

i opierała się na zasadach określonych w przepisie art. 822 § 1 - § 4 kc. Za oczywiste i bezsporne uznano istnienie związku przyczynowego pomiędzy szkodą a działaniem, z którego ona wynikła – J. M. poniósł bowiem szkodę na skutek winy kierującego, który był ubezpieczony w pozwanym przedsiębiorstwie. Jak dalej podniósł Sąd pierwszej

instancji, materiał dowodowy zgromadzony w niniejszej sprawie pozwala przyjąć, iż podmiot zgłaszający szkodę (J. M.) został poinformowany o zasadach likwidacji szkody

oraz regułach dotyczących najmu pojazdu zastępczego – nastąpiło to jeszcze przed zawarciem umowy najmu z P. B.. (...) Spółka Akcyjna w W. proponowało poszkodowanemu organizację auta zastępczego, ten ostatni miał obowiązek dążyć do minimalizacji szkody przez co nie mógł wybierać wypożyczalni bez dbałości o celowe i ekonomicznie uzasadnione wydatki związane z usunięciem skutków szkody. Odwołując się do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2017 r. (III CZP 20/17), stosownie do której wydatki na najem pojazdu zastępczego poniesione przez poszkodowanego, przekraczające koszty zaproponowanego przez ubezpieczyciela skorzystania z takiego pojazdu, są objęte odpowiedzialnością z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, jeżeli ich poniesienie było celowe i ekonomicznie uzasadnione oraz wskazując iż J. M.

w dniu 7 marca 2018 r. zawarł umowę najmu auta zastępczego bez zgody ubezpieczyciela,

Sąd pierwszej instancji podniósł, iż P. B. - będąc następcą prawnym poszkodowanego i mając wynikający z przepisu art. 6 kc taki obowiązek – nie wykazał szczególnych racji przemawiających za uznaniem poniesionych przez poszkodowanego zwiększonych kosztów najmu pojazdu zastępczego za „celowe i ekonomicznie uzasadnione”.

Zdaniem Sądu Rejonowego bezrefleksyjne przyjęcie oferty wypożyczalni, która zgłosiła się

do poszkodowanego, nie może być uznane za działanie mające na celu minimalizację szkody, jeżeli stawki najmu są dużo wyższe niż proponuje ubezpieczyciel wyrażający wolę zorganizowania najmu zastępczego na swój koszt.

Sąd pierwszej instancji, uznając za uzasadniony czas najmu auta zastępczego okres 22. dni oraz biorąc pod uwagę fakt, iż strona pozwana zaakceptowała stawkę najmu na poziomie kwoty 80,00 zł, przyjął że wysokość szkody J. M. zamknęła się kwotą 1.760,00 zł a skoro (...) Spółka Akcyjna w W. dotychczas z tego tytułu wypłaciło odszkodowanie w kwocie 1.040,00 zł, żądanie pozwu zasługiwało na uwzględnienie w zakresie kwoty 720,00 zł. Sąd Rejonowy wskazał także – odwołując się do treści przepisu art. 482 § 1 i § 2 kc – iż powodowi należą się ustawowe odsetki za opóźnienie zaś data, od której P. B. żądał tych należności ubocznych

(12 maja 2018 r.) nie pozostaje w sprzeczności z treścią przepisu art. 817 § 1 kc – pozwany miał obowiązek wypłacić odszkodowanie w terminie 30. dni od daty zgłoszenia szkody

w tym zakresie.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania Sąd pierwszej instancji oparł na przepisie

art. 100 kpc przy zastosowaniu zasady stosunkowego ich rozdzielenia. Wskazując, iż strona powodowa wygrała sprawę w 16 % zaś suma kosztów postępowania zamknęła się

w kwocie 2.853,00 zł (z czego P. B. poniósł koszty w wysokości 1.136,00 zł zaś pozwany ubezpieczyciel – w wysokości 1.717,00 zł), w ostatecznym rozrachunku

(skoro pozwany powinien ponieść koszty w kwocie 456,48 zł zaś poniósł

w wysokości 1.717,00 zł) P. B. zobowiązany jest do zwrotu (...) Spółka Akcyjna w W. kwoty 1.260,25 zł.

Rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego w Kaliszu w części oddalającej powództwo

co do kwoty 3.652,00 zł (punkt 2. wyroku) oraz w zakresie kosztów postępowania

(punkt 3. wyroku) zostało zaskarżone przez powoda P. B.. Strona powodowa zarzuciła Sądowi pierwszej instancji:

1. obrazę przepisów prawa procesowego tj. art. 233 1 kpc poprzez błędne uznanie, że poszkodowany miał realną możliwość skorzystania z pojazdu zastępczego, podczas gdy pozwany nie był w stanie zorganizować poszkodowanemu pojazdu zastępczego;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 354 kc w zw. z art. 16 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym

i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych poprzez błędne uznanie, że poszkodowany naruszył obowiązek minimalizacji szkody, podczas gdy pozwany

nie był w stanie udostępnić poszkodowanemu pojazdu zastępczego na cały uzasadniony przez Sąd okres najmu tj. 22 dni, lecz jedynie na 13 dni, w związku z tym nie doszło

do naruszenia zasady minimalizacji szkody;

3. obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 361 § 1 kc i 363 § 1 kc poprzez błędne uznanie, iż kosztami uzasadnionymi najmu pojazdu zastępczego są stawki podane przez pozwanego przez cały okres najmu, podczas gdy wydatki poniesione ponad stawkę podaną przez pozwanego, do wysokości stawki zastosowanej przez powoda pozostają w związku przyczynowym ze szkodą przez cały okres najmu 22 dni.

Podnosząc określone wyżej zarzuty strona powodowa domagała się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanego (...) (...) Spółka Akcyjna w W. na swoją rzecz dalszej kwoty 3.652,00 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 12 maja 2018 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenia od strony pozwanej kosztów postępowania za pierwszą i drugą instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany (...) Spółka Akcyjna w W. wniósł o oddalenie apelacji P. B. i zasądzenie od niego kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych powiększonych o należny podatek wraz z odsetkami.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja P. B. w części zasługiwała na uwzględnienie co – w oparciu o przepis art. 386 § 1 kpc – skutkowało w tym zakresie zmianą zaskarżonego wyroku.

W świetle materiału dowodowego jaki został zgromadzony przed Sądem pierwszej instancji, nie mógł zasługiwać na uwzględnienie zarzut skarżącego odnośnie naruszenia przez ten Sąd przepisów postępowania (art. 233 § 1 kpc) poprzez błędne przyjęcie, iż (...) (...) Spółka Akcyjna w W. zapewniło J. M. realną możliwość skorzystania z samochodu zastępczego. Poszkodowany, dokonując (przez upoważnioną przez niego osobę) zgłoszenia swego uszczerbku u pozwanego ubezpieczyciela, został bowiem poinformowany o możliwości organizacji za pośrednictwem strony pozwanej samochodu zastępczego i – wobec braku jakichkolwiek dowodów przeciwnych – nie sposób jest wywodzić, aby wiadomość jaka została mu przekazana przez konsultanta strony pozwanej nie była prawdziwa a tylko w tym przypadku tak sformułowany zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisów postępowania zasługiwałby na uwzględnienie. Poza tym analiza treści zarzutu P. B. naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisów postępowania (art. 233 § 1 kpc) w powiązaniu

z treścią jego wyjaśnienia w uzasadnieniu środka odwoławczego implikuje wniosek o wzajemnej sprzeczności twierdzeń skarżącego. O ile P. B. – co wynika

z wyartykułowania zarzutu w petitum apelacji – upatrywał uchybienia Sądu pierwszej instancji - naruszenia przepisu art. 233 § 1 kpc w błędnym uznaniu, że J. M. miał realną możliwość skorzystania z pojazdu zastępczego (zarzucając Sądowi Rejonowemu niewłaściwe przyjęcie, iż (...) Spółka Akcyjna w W. mogło zorganizować poszkodowanemu taki samochód), o tyle – na co wskazuje

już uzasadnienie apelacji – sama możliwość organizacji poszkodowanemu pojazdu zastępczego przez pozwanego ubezpieczyciela w odniesieniu do 13. dniowego (uznanego przez (...) Spółka Akcyjna w W.) okresu używania takiego auta nie była już podważana przez stronę skarżącą. W tej sytuacji

– skoro sam skarżący wskazuje na zapewnienie poszkodowanemu auta zastępczego (choć co prawda tylko przez okres 13. dni), trudno jest w ogóle wyłączać możliwość organizacji auta zastępczego przez stronę pozwaną, przez co wskazany wyżej zarzut środka odwoławczego nie mógł się ostać.

Brak słuszności twierdzeń o naruszeniu przepisów procedury cywilnej sam przez się nie przesądza o braku skuteczności środka odwoławczego w sytuacji, gdy zasadnymi stają się zarzuty uchybienia przepisom materialnoprawnym.

Za słuszny należało uznać zarzut naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisów

art. 354 kc i art. 16 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 2214 z późn. zm.) poprzez niewłaściwe przyjęcie, iż J. M. naruszył zasadę dążenia do minimalizacji uszczerbku. Odpowiedzialność ubezpieczyciela z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego obejmuje celowe

i ekonomicznie uzasadnione wydatki na najem pojazdu zastępczego, jednakże – jak wynika

z uzasadnienia uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2011 r. (III CZP 5/11, Lex nr 1011468), nie wszystkie wydatki pozostające w związku przyczynowym ze zdarzeniem komunikacyjnym podlegają refundacji – istnieje bowiem obowiązek wierzyciela zapobiegania szkodzie i dążenia do ograniczenia jej rozmiarów (art. 354 § 2 kc). Zasada

ta znajduje swe odzwierciedlenie w obowiązku ubezpieczyciela zwrotu jedynie wydatków celowych i ekonomicznie uzasadnionych – pozwalających na wyeliminowanie negatywnych następstw dla poszkodowanego, które w inny sposób nie dają się zlikwidować, jednakże

z zachowaniem rozsądnej proporcji pomiędzy korzyścią wierzyciela a obciążeniem zobowiązanego (dłużnika). Nie jest bowiem celowe i uprawnione nadmierne rozszerzanie odpowiedzialności odszkodowawczej a przez to i gwarancyjnej pozwanego ubezpieczyciela. W ramach obowiązku dążenia do minimalizacji uszczerbku, powinnością poszkodowanego, jako wierzyciela, jest lojalne postępowanie na etapie likwidacji szkody poprzez ograniczanie zakresu świadczenia odszkodowawczego ubezpieczyciela, a nie zbędne powiększanie wysokości szkody (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2019 r., III CZP 84/18,

Lex nr 2619857). Brak podjęcia takich działań – co znamienne, o ile leżały one w zakresie możliwości poszkodowanego – nie może zwiększać odszkodowania należnego

od ubezpieczyciela zobowiązanego do naprawienia szkody. Aby jednakże można było mówić o naruszeniu przez poszkodowanego obowiązku lojalnego współdziałania z pozwanym ubezpieczycielem i powinności dążenia do minimalizacji szkody, powinien on otrzymać

od tego ostatniego – w ramach propozycji organizacji najmu samochodu zastępczego - istotne i szczegółowe informacje odnośnie samej możliwości uzyskania auta zastępczego

jak i w zakresie zasad takiego najmu. Tymczasem – w realiach przedmiotowej sprawy – (...) Spółka Akcyjna w W. wiadomości jakie przekazało J. M. ograniczyło wyłącznie do przedstawienia samej możliwości najmu pojazdu zastępczego za swoim pośrednictwem oraz do wskazania

– w przypadku, gdy poszkodowany skorzystałby z innej wypożyczalni – wysokości akceptowanej dobowej stawki używania samochodu zastępczego (podając w tym zakresie – dość nieprecyzyjnie - iż jest to „kwota około 80,00 zł brutto”). Informacja jaka została przekazana poszkodowanemu nie zawierała nawet wskazania danych kontaktowych, w sytuacji kiedy J. M. zdecydowałby o najmie pojazdu zastępczego za pośrednictwem pozwanego ubezpieczyciela – w tym zakresie konsultant (...) (...) Spółka Akcyjna podał jedynie, iż w kwestii dotyczącej używania pojazdu zastępczego podmiot poszkodowany może kontaktować się z infolinią (bez podania numeru telefonu,

pod który należałoby zadzwonić). Pozwany ubezpieczyciel przedstawił więc swą propozycję w sposób niezwykle ogólnikowy – nie wskazując bowiem, gdzie konkretnie poszkodowany mógłby nająć auto zastępcze, pojazd jakiej marki i na jaki czas mógłby stanowić przedmiot używania przez J. M., nie przekazał też temu ostatniemu danych kontaktowych wypożyczalni ani też stosowanych przez nie regulaminów najmu. Taki stan rzeczy wyłącza więc możliwość postawienia poszkodowanemu zarzutu naruszenia obowiązku dążenia do minimalizacji uszczerbku.

Konsekwencją przyjęcia takiego stanowiska jest brak możliwości zastosowania

– także wobec uznawanego przez (...) Spółka Akcyjna w (...). dniowego okresu używania przez J. M. auta zastępczego – dobowej stawki najmu wynikającej z propozycji strony pozwanej. Zresztą trudno jest wskazać stawka w jakiej wysokości miałyby zostać przyjęta skoro poszkodowanemu została ona określona jako wynosząca „około 80,00 zł brutto”. Wskazane względy uzasadniają więc słuszność zarzutu powoda uchybienia przez Sąd Rejonowy przepisom materialnoprawnym – art. 361 § 1 kc i art. 363 § 1 kc. Przyjęcie – tak jak uczynił to Sąd pierwszej instancji – dobowej

stawki najmu na poziomie kwoty 80,00 zł brutto nie rekompensuje więc uszczerbku poszkodowanego z tytułu najmu samochodu zastępczego.

W świetle opinii biegłego nie sposób jednak przyjmować aby w odniesieniu do 22. dniowego okresu używania przez J. M. pojazdu zastępczego stosować dobową stawkę najmu ukształtowaną przez kontrakt jaki został zawarty przez poszkodowanego z P. B. (a więc na poziomie kwoty 246,00 zł brutto). Analiza opinii biegłego implikuje wniosek, iż stawka ta wykraczała poza ramy obowiązujących na rynku czynszów najmu pojazdów (biegły ustalił te stawki – w odniesieniu do 22. dniowego czasu używania auta zastępczego - w granicach od 100,00 zł netto do 149,00 zł netto, przyjmując średnią

na poziomie 124,67 zł netto). Uzasadnionymi kosztami najmu są koszty ustalone – co do zasady – według cen, którymi posługuje się wybrany przez poszkodowanego podmiot wynajmujący pojazdy zastępcze, pod warunkiem iż koszty te odpowiadają cenom stosowanym

przez usługodawców na rynku lokalnym. Odszkodowanie za najem auta zastępczego

– co do zasady - nie może być ustalane wyłącznie według stawek średnich, gdyż nie istnieją pojęcia jak odszkodowanie przeciętne czy też średnie a w konsekwencji także nie występują „stawki średnie”. W realiach przedmiotowej sprawy, mając na względzie losowo przyjęty

przez biegłego wybór wypożyczalni, dla ustalenia właściwej dobowej stawki używania

przez poszkodowanego auta zastępczego uzasadnione jednak było uwzględnienie stawki średniej (nie jest bowiem wiadomym z której wypożyczalni poszkodowany używałby auta zastępczego).

W konsekwencji powyższych rozważań, wysokość odszkodowania związanego

z użytkowaniem przez J. M. auta zastępczego powinna zamknąć się kwotą 3.409,43 zł (22 dni najmu x 124,67 zł x 1,23).

Zważywszy tę okoliczność, iż (...)

(...) Spółka Akcyjna w W. dotychczas zrefundował tego rodzaju wydatki na poziomie kwoty 1.040,00 zł oraz uwzględniając fakt, że P. B. – jako następca prawny poszkodowanego – uzyskał (mocą, niezaskarżonego, punktu 1. wyroku Sądu Rejonowego w Kaliszu odszkodowanie w wysokości 720,00 zł), apelacja powoda zasługiwała na uwzględnienie w zakresie kwoty 1.649,43 zł (3.409,43 zł – 1.040,00 zł

– 720,00 zł). Wskazane względy uzasadniały więc – w oparciu o przepis art. 386 § 1 kpc – zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie 2. (oddalającego żądanie powoda ponad

kwotę 720,00 zł) poprzez zasądzenie od (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz P. N.. 1 P. B. w W. dalszej kwoty 1.649,43 zł i oddalenie powództwa w pozostałym zakresie.

Konsekwencją zmiany orzeczenia Sądu pierwszej instancji była konieczność korekty rozstrzygnięcia o kosztach tego postępowania.

Brak zasadności zarzutów apelacji w pozostałym zakresie – w oparciu o przepis art. 385 kpc – skutkowało jej oddalenie.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono w oparciu o przepis art. 100 zd. 1 kpc przy zastosowaniu zasady stosunkowego rozdzielenia kosztów. Koszty postępowania

przed Sądem odwoławczym jakie zostały poniesione przez P. B. zamknęły się kwotą 650,00 zł i obejmowały: opłatę od apelacji (w wysokości 200,00 zł – ustalonej

w oparciu o przepis art. 3 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 w zw. z art. 13 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych - t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 755

z późn. zm.) oraz wynagrodzenie pełnomocnika procesowego powoda (w kwocie 450,00 zł – określonej w oparciu o przepis § 2 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie – Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 z późn. zm.). Z kolei koszty postępowania jakie zostały poniesione przez (...) Spółka Akcyjna w W. zamykały się kwotą 450,00 zł i obejmowały – ustalone w oparciu o tę samą podstawę prawną

co w odniesieniu do tego samego wydatku powoda – wynagrodzenie pełnomocnika procesowego pozwanego. Mając na względzie fakt, iż powód wygrał postępowanie

przed Sądem drugiej instancji w 45,16 % (1.649,43 zł : 3.652,00 zł), pozwany zobowiązany jest do zwrotu stronie powodowej kwoty 46,87 zł (1.100,00 zł x 54,83 % = 603,13 zł;

650,00 zł – 603,13 = 46,87 zł).

(Krzysztof Wójcik) (Tomasz Bajer) (Paweł Kowalczyk)